

Kirkollishallituksen istunto 20.9.2023 Pöytäkirja

Aika: 20.9.2023 klo 13:30 – 14.40
Paikka: Kirkollishallituksen kokoustilat, Karjalankatu 1, Kuopio
Läsnä: arkkipiispa **Leo** (puheenjohtaja), metropoliitta **Arseni**,
kirkkoherra **Marko Patronen**, nunna **Elisabet**, **Anna-Katriina Salmikangas**, **Matti Tolvanen**
Esittelijät: palvelukeskuksen johtaja **Jari Rönkkö**, palvelukeskuksen lakimies **Jouni Heino**,
kiinteistöpäällikkö **Matti Rouvinen**, talouspäällikkö **Henna Mynttinen**, vastaava
tiedottaja **Maria Hattunen**
Sihteeri: Jouni Heino
Poissa: Metropoliitta **Elia**
Piispa **Sergei**

Kiinteistöpäällikön esittely 68

Kirkolliskokousaloite koskien Suomen ortodoksisen kirkon kulttuurihistoriallisesti merkittävien kirkollisten rakennusten ja irtaimiston ylläpitoa, suojelua ja toimenpiteiden rahoitusta

Taustaa:

Aloitteessa esitetään asiantuntijaryhmän perustamista kulttuuriperinnön hoitamiseen tarkoitettun valtionrahoituksen järjestämiseksi yhdenvertaiseksi evankelisluterilaisen kirkon kanssa. **Liite 68.**

Luterilaisella kirkolla kirkkolailla suojeltuja kirkollisia rakennuksia yhteensä 523 kappaletta. Ortodoksisella kirkolla vastaava lukumäärä on 21 kappaletta. Luterilainen kirkko jakoi vuonna 2023 seurakunnilleen kulttuuriperinnön hoitoon tarkoitettua avustusta yhteensä 7,38 miljoonaa euroa. Suomen ortodoksinen kirkko jakoi vuonna 2023 peruskorjausavustuksia yhteensä 250 000 euroa.

Luterilainen kirkko sai vuonna 2023 valtiolta avustusta 122 661 000 euroa. Suomen ortodoksinen kirkko sai vuonna 2023 toiminta-avustusta 2 737 000 euroa. Molempien avustusten perusteena on maininta, että avustuksen enimmäisosuus avustettavan toiminnan toteutuneista kokonaiskustannuksista on 80 %. Suomen ortodoksinen kirkko saa käyttää avustusta oman toiminnan lisäksi kirkkomuseon toimintaan 213 000 euroa, Valamon luostarin alaisuudessa toimivan konservaattorin kuluihin ja

kirjaston toimintaan 75 000 euroa sekä koltia ja syrjäseutuja palvelemaan hengelliseen toimintaan 346 000 euroa.

Suomen ortodoksisen kirkon jäsenmäärä oli vuoden 2022 lopussa 56 576 henkeä. Luterilaisen kirkon jäsenmäärä oli vuoden 2022 lopussa 3 620 939 henkeä.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että aloite asiantuntijaryhmän perustamisesta valtionrahoituksen järjestämiseksi yhdenvertaiseksi evankelisluterilaisen kirkon kanssa hylätään.

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle asiantuntijaryhmän perustamista EU:n alue- ja rakennepolitiikan kansallisen ohjelman saattamiseen sellaiseen muotoon, että se mahdollistaa Suomen ortodoksisen kirkon, seurakuntien ja luostarien rakennetun kulttuuriympäristön restaurointi- ja entistämiskulujen sekä niiden valmistelun avustamisen Euroopan aluekehitysrahastosta.

Kirkollishallitus lähettää aloitteen kirkolliskokouksen talousvaliokunnan käsiteltäväksi.

Perustelut:

Valtionavustuksen perusteet ovat molemmilla kirkkokunnilla samat. Avustuksen määrä on korkeintaan 80 % hyväksyttävistä lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoidon kokonaiskustannuksista ja siihen katsotaan sisältyvän myös kulttuuriperinnön ylläpitoon sisältyviä kustannuksia.

Ortodoksisella kirkolla on mahdollisuus tarpeen mukaan kasvattaa peruskorjausavustuksen vuosittain jaettavaa määrärahaa ja linjata peruskorjaus- ja konservointiavustusten käyttökohteita omien tarpeiden mukaisesti. Hallitus on esittänyt kirkkokuntien yleisavustuksen indeksikorotuksen jäädyttämistä, jonka vuoksi avustuksen korottamisen esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

EU:n rakennerahaston kansallisessa liitteessä voidaan linjata EAKR ja ESR tukien käyttötarkoitusta, nimetä tukiin oikeutetut yhteisöt ja määritellä tukitoimien tavoitteita. Asiakirjan valmistelutyö aloitetaan muutamaa vuotta ennen seuraavan toimintakauden alkamista. Nykyinen toimintakausi on alkanut 2021 ja se päättyy vuonna 2027.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kiinteistöpäällikön esittely

69

Jyväskylän ortodoksisen seurakunnan anomus ikonin sijoittamisesta

Esteellisyys: Anna-Katriina Salmikangas

Taustaa:

Jyväskylän ortodoksinen seurakunta on lähettänyt kirkollishallitukselle anomuksen Käkisalmen Jumalansynnyttäjän syntymän kirkossa sijainneesta *Kristuksen syntymä* -aiheisesta maalauksesta.

Jyväskylän ortodoksinen seurakunta anoo maalauksen ja siihen kuuluvan riisan sijoittamista Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkon kirkkosaliin. **Liite 69a.**

Asiasta on pyydetty lausunnot Suomen ortodoksiselta kirkkomuseo Riisalta ja kirkon johtavalta konservattorilta Antti Narmalalta. Kumpikaan lausunnoista ei puolla maalauksen siirtämistä Jyväskylän kirkkoon. **Liitteet 69 b ja c.**

Asia on päätetty kirkollishallituksen kokouksessa 9.6.2023 siten, että maalaus deponoidaan kirkkomuseo Riisan kokoelmiin ja sijoitetaan Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitan kotikirkkoon, jossa kirkkomuseo Riisa vastaa maalauksen asianmukaisesta säilyttämisestä (mikroilmasto jne.). Maalaukseen kuuluva riisa sen sijaan sijoitetaan Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkkoon.

Kirkollishallituksen päätöksen jälkeen kirkkomuseo Riisa on ilmoittanut, ettei ota deponointia vastaan, mikäli vanha ja hauras maalaus sijoitetaan kotikirkkoon. Kotikirkossa ei ole teoksen vaatimia museo-olosuhteita eikä niitä saada sinne toteutettua. Teoksen kohdalla deponoinnin ehtona on, että teos säilytetään museo-olosuhteissa.

Esitys:

1600-luvulla maalattu *Kristuksen syntymä* -aiheinen maalaus deponoidaan kirkkomuseo Riisan kokoelmiin ja sitä pidetään museo-olosuhteissa. Maalaukseen kuuluva riisa sijoitetaan Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkkoon.

Palvelukeskuksen johtaja valtuutetaan tällä päätöksellä allekirjoittamaan deponointisopimus kirkkomuseo Riisan kanssa sekä maalauksen riisan sijoittamisesta laadittavan sopimuksen Jyväskylän seurakunnan kanssa.

Liitteenä olevaa ortodoksisen kirkkomuseon ma. johtajan lausuntoa ei mahdollisen jääviyden vuoksi oteta asiassa huomioon.

Perustelut:

Vanhan ja herkästi vaurioituvan maalauksen sijoittaminen olosuhteiltaan vaihtelevaan ympäristöön on riski, jota asiantuntijalausuntojen mukaan ei suositella tehtäväksi. Maalaus on ollut sijoitettuna Savonlinnan Pyhien Sakariaan ja Elisabetin kirkkoon edellisen restauroinnin (v. 2000) jälkeen. Kahdenkymmenen vuoden ajanjakson aikana maalauksen kunto on heikentynyt niin paljon, että maalausta ei voida sijoittaa muualle kuin stabiloituihin museo-olosuhteisiin.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Anna-Katriina Salmikangas ei osallistunut asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Taluspäällikön esittely

70

Vuoden 2024 talousarvion linjaukset

Taustaa:

Valtionvarainministeriön tuoreimman talousennusteen mukaan, joka julkaistiin 15.6.2023. Suomen talous ei kasva tänä vuonna koska hintojen ja korkojen nousu vähentää kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Vuonna 2024 BKT kasvaa 1,4 prosenttia kotitalouksien ostovoiman kohentuessa, kun hintojen nousu hidastuu ja kotitalouksien tulot kasvavat. Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,9 prosenttiin, kun kulutuksen kasvun lisäksi vihreän siirtymän investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys kasvaa ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,6 prosenttia ja työttömyysaste 6,6 prosenttia.

Valtiovarainministeriön antoi talousarvioesityksensä 28.8.2023 vuodelle 2024. Ortodoksiselle kirkolle on talousarviossa vuoden 2024 osalta esitetty valtionavustusta 2 779 000 euroa. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain määrärahaa huomioidaan kustannustason muutos yleisen hintatason muutoksen perusteella. Lakiin esitetään vuosille 2024–2027 muutosta siten, että määrärahaa korotettaisiin vuosittain määrällä, joka vastaa kuluttajahintaindeksin nousua vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Lakimuutoksesta on annettu kirkon osalta lausunto elokuun loppuun mennessä. Valtiovarainministeriön vuoden 2024 talousarvioesitys siirtyy seuraavaksi hallituksen ja sen jälkeen eduskunnan käsittelyyn.

Palta ry:n ja Kirkon alat ry:n välinen työehtosopimus on voimassa vähintään 31.1.2025 asti. Palkkojen korotuksista on mahdollista sopia vuonna 2024 paikallisesti, mikäli paikallista sopimusta ei tehdä työnantaja maksaa keväällä 2024 200 euron kertakorvauksen sekä 2,1 prosentin suuruisen yleiskorotuksen sekä 0,4 prosentin suuruisen erän, jonka käyttämisestä työnantaja voi päättää.

Alustava talousarvio laaditaan edellisten vuosien toteutuneiden lukujen, kustannuspaikoista vastaavien toimihenkilöiden arvioiden perusteella sekä tehdyt päätökset huomioon ottaen. Arvion pohjana on myös käytetty vuoden 2023 toteutuman tietoja. Talousarvion sitovuustaso on kustannuspaikka.

Suomen ortodoksisen kirkon tulot muodostuvat valtionavustuksesta, seurakunnilta saatavista keskusrahastomaksuista, muista toiminnan tuotoista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vuoden 2024 tulojen arvioidaan olevan yhteensä noin 7,8 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut, annetut avustukset sekä eläkekassan menot muodostavat suurimmat kirkon menoerät.

Esitys:

Talousarviosta päätetään lokakuun istunnossa. Valmistelua varten kirkollishallitus keskustelee talousarvion periaatteista ja kiinnittää linjauksissa huomiota ainakin seuraaviin asioihin:

Suomen ortodoksisen kirkon tuloihin vaikuttavat asiat:

- Seurakunnilta kerättävästä keskusrahastomaksusta suurin osa pohjautuu seurakuntien verotuloihin. Vuoden 2020 kirkolliskokous päätti korottaa verotuloista määräytyvän keskusrahastomaksun perustetta 0,24 prosentista 0,30 prosenttiin. Korotuksella katetaan yhteisiä palveluja, kuten yhteinen lehti, taloushallinnon palvelut, kiinteistöpalvelut ja vapaaehtoistyöpalvelut. Nykyisellä tasolla keskusrahastomaksua arvioidaan kertyvän verotuloista 2 640 000 euroa vuodelle 2024.
- Muut toimintatuottojen arvioidaan kasvavan hieman edellisiin vuosiin verrattuna. Toimintatuottojen maltillinen kasvu johtuu yleisestä hintojen noususta, joiden vuoksi hintoja on tarkistettu esimerkiksi keskusrekisteristä annettavista todistuksista.
- Sijoitus ja rahoitustoiminnan tuotot arvioidaan varovaisuuden periaatetta käyttäen. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut muodostuvat sijoitusasuntojen aiheuttamista kuluista, rahoituslainojen

koroista sekä muista rahoituskuluista. Korkojen nousu vaikuttaa sekä korkokuluihin, että korkotuloihin. Vuoden 2024 osalta ei korkojen ennusteta enää nousevan. Kirkon rahoituslainojen korkokulujen arvioidaan olevan vuonna 2024 noin 80 000 euroa. Vastaavasti korkotuottojen arvioidaan kasvavan vuoden 2024 osalta.

Suomen ortodoksisen kirkon kuluihin vaikuttavat asiat:

- Henkilöstökuluja kasvattavat työehtosopimuksen mukaiset korotukset, näiden arvioidaan olevan noin kolme prosenttia vuodelle 2024. Lisäksi Kuopion keskustalon sekä Joensuun seminaarin siivous hoidetaan osa-aikaisella työntekijällä aikaisemman ulkopuolisen toimijan sijaan.
- Kirkko on jakanut erilaisia avustuksia noin 1,6 miljoonaa euroa vuosittain. Avustusten arvioidaan pysyvän entisellä tasolla.
 - Peruskorjausavustukset olisivat 250 000 euroa.
 - Toiminta-avustuksista suurimman osan muodostavat koltia ja syrjäseutuja tukevat avustukset. Valtiolta on anottu lupa vuosittain jakaa edelleen osa kirkon saamasta valtionavusta syrjäseutuja tukevaan toimintaan.
 - Kirkon yhteistyö järjestöjen (ONL ja Filantropia) sekä Valamon opiston kanssa on tehty yhteistyösopimukset.
 - Filantropian yhteistyösopimus on tehty vuosille 2022–2024 (kirkollishallitus 26.8.2021). Filantropian avustus on sopimuksen mukaan 150 000 euroa vuodessa.
 - ONL:n yhteistyösopimus on tehty vuosille 2023–2025 (kirkollishallitus 28.9.2022). Sopimuksen mukainen avustus Ortodoksisten nuorten liitolle on 150 000 euroa vuodessa.
 - Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiön kanssa on tehty yhteistyösopimus vuosiksi 2023–2027. Sopimuksen mukainen avustus museolle on 215 000 euroa vuodessa, sisältäen kuvapankkisopimuksen, jossa määritellään kirkon tarpeiden mukaisesti kuvien käyttöoikeudesta.
- Kirkon oman eläkekassaan kuuluvien maksettavien eläkkeiden määrän arvioidaan kasvavan edelliseen vuoteen verrattuna. Eläköitymiset kasvattavat maksettavien eläkkeiden määrää. Eläkkeiden määrää tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksin mukaan. Keva on laskenut kirkollishallitukselle papiston eläkekassan jäljellä olevan eläkevastuun määrän vuosina 2017–2022. Kokonaisu-eläkevastuun määrä oli aleneva vuosina 2017–2021. Vuonna 2022 vastuu oli suurempi kuin vuonna 2021.
- Palvelujen ostoon arvioidaan kuluvan noin 1,3 miljoonaa euroa vuonna. Palvelujen ostojen arvioidaan säilyvän samalla tasolla kuin vuonna 2022.
- Kuopion keskustalon ja Joensuun seminaarirakennuksen osalta vuoden 2023 aikana tehdään välttämättömiä korjauksia, kuten esimerkiksi turvallisuuteen liittyvät korjaukset.
- Aineiden tarvikkeiden ja tavaroiden ostokulujen arvioidaan pysyvän samalla tasolla kuin vuonna 2023.

Muut talousarvioon vaikuttavat asiat:

- Vuoden 2024 investoinneissa varaudutaan integraatiomuutokseen Digi- ja väestötietoviraston ja Eden-järjestelmän välillä. Digi- ja väestötietovirasto lopettaa vanhan tiedonsiirtotavan tukemisen 31.12.2024. Alustava hinta-arvio muutokselle on noin 150 000 euroa.
- Aamun Koiton osalta on menossa selvitys eri vaihtoehdoista järjestää lehden jakelu, paino ja taitto. Eri vaihtoehtojen kartoituksen jälkeen valitut vaihtoehdot kilpailutetaan.
- Tulevassa kirkolliskokouksessa käsitellään kirkolliskokousaloitteet vuodelta 2023. Aloitteita ja niiden taloudellisia vaikutuksia valmistellaan käsittelyä varten.

Yksityiskohtainen talousarvioesitys käsitellään lokakuun kirkollishallituksen istunnossa.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Vastaavan tiedottajan esittely

71

Kirkolliskokousaloite Kirkon ympäristöohjeiston tarkistaminen ja päivittäminen

Esitys:

Kirkolliskokousedustajat Ritva Bly, Heikki Huttunen ja Ulla Saarinen ovat tehneet aloitteen kirkon ympäristöohjeiston tarkistamiseksi ja päivittämiseksi. Kirkollishallitus esittää, että aloite hyväksytään ja lähetetään sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi. **Liite 71.**

Perustelut:

Ympäristön suojele ja luontokadon vastainen työ on ortodoksisen kirkon opetuksesta nouseva tehtävä - Ekumeenisen patriarkka Bartolomeoksen sanoin ”jumalallinen vastuukysymys” (puhe Suomen Luontokeskus Haltiassa 11.9.2023). Kirkolla tulee siksi olla selkeä, tavoitteellinen ja seurantakriteerit sisältävä ympäristöohjeisto, joka ohjaa kirkon ja seurakuntien käytännön toimintaa.

Kirkon nykyinen ympäristöohjeisto on laadittu kirkolliskokouksen päätöksellä vuonna 2009, mutta ohjeisto on osin vanhentunut ja osin puutteellinen. Lisäksi ohjeistoon kirjattu seuranta sen noudattamisesta on jäänyt pääosin tekemättä. Päivitystarve on siksi ilmeinen.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

72

Kirkolliskokousaloite hankkeesta ukrainalaisten pakolaisten keskuudessa tehtävään projektityöhön vuosiksi 2024–2027

Esteellisyys: Marko Patronen

Taustaa:

Kirkolliskokousedustajat rovasti Heikki Huttunen, kirkkoherra Ioannis Lampropoulos, kanttori Irina Tchervinskij-Matsi ja kirkkoherra Timo Tynkkynen esittävät kirkolliskokousaloitteessaan, että kirkolliskokous päättää perustaa kirkon palvelukeskuksen alaisuuteen nelivuotisen hankkeen, joka alkaa 1.1.2024 ja päättyy 31.12.2027. Hankkeen tavoite on kotouttaa ukrainalaiset Suomeen niin, että ortodoksiset kirkkoon kuuluvat ukrainalaiset tulevat mukaan kirkon elämään olemassa oleviin pyhäkköihin ja rekisteröityvät alueensa seurakuntien jäseniksi. **Liite 72.**

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokousaloite hyväksytään muutetusti. Kirkolliskokous päättää perustaa nelivuotisen hankkeen ensisijaisesti kirkkoa lähellä olevien järjestöjen kanssa tai toissijaisesti kirkon palvelukeskuksen alaisuuteen. Hanke alkaa 1.1.2024 ja päättyy 31.12.2027. Hankkeen tavoite on kotouttaa ukrainalaiset Suomeen niin, että ortodoksiset kirkkoon kuuluvat ukrainalaiset tulevat mukaan kirkon elämään olemassa oleviin pyhäkköihin ja rekisteröityvät alueensa seurakuntien jäseniksi.

Ennen hankkeen käynnistämistä selvitetään, onko hanke tarkoituksenmukaista tehdä yhteistyössä jonkin kirkkoa lähellä olevan järjestön kanssa vai kuten aloitteessa esitetään, kirkon palvelukeskuksen hallinnoimana. Hanke jaetaan kahteen osaan. Ensimmäisenä vuonna (2024) hankkeeseen palkataan yksi hanketyöntekijä, joka työskentelee hankkeessa.

Hanketta koordinoimaan kirkolliskokous päättää perustaa ohjausryhmän, jonka kirkollishallitus nimeää. Hankkeen ensimmäisen vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla laaditaan toimintaohjelma kehykseksi ja tueksi vaikuttavalle alueelliselle ja paikalliselle työlle ukrainalaisten sotapakolaisten auttamiseksi ortodoksisessa kirkossa ja seurakunnissa. Toimintaohjelmassa tulee ottaa huomioon asetettujen tavoitteiden toteutumisen mittaaminen. Toimintaohjelmassa selvitetään myös hankkeen toisen vuosipuoliskon tarpeita ja auttamistyön käytäntöjä. Toimintaohjelman laatii kirkollishallituksen nimeämä ohjausryhmä kirkolliskokouksen ja sen valiokuntien antamien evästyksen pohjalta. Toimintaohjelmaan sisältyvän selvityksen perusteella tehdään arvio, minkälaisia hanketyöntekijöitä on tarpeen rekrytoida vuonna 2025 sekä selvitetään, mitä kyseiset työntekijät hankkeessa tekevät ja missä työskentely tapahtuu.

Hankkeen päättyessä arvioidaan toiminnan ja resurssoinnin jatkon tarve. Hankkeen aikana hyödynnetään ukrainaa ja venäjää puhuvien kirkon työntekijöiden osaamista. Hankkeen aikana palvelukeskus selvittää yhteistyössä seurakuntien kanssa millä alueilla tarvitaan ukrainalaistyön resurssia. Hanke tuottaa materiaalia koko Suomeen ja tukee kaikissa seurakunnissa tapahtuvaa työtä. Tavoitteena on, että toiminta integroituu seurakuntien työhön.

Kuten aiemmin tässä esityksessä on kuvattu, kirkollishallitus nimittää hankkeelle ohjausryhmän ja nimeää sille puheenjohtajan. Ohjausryhmän jäsenet edustavat seurakuntatyön, ukrainalaistyön ja pakolaistyön asiantuntemusta. Ohjausryhmä laatii toimintaohjelman.

Kirkollishallitus esittää, että hanketta varten kirkon talousarvioon vuodelle 2024 varataan 50.000 € määräraha ja muuhun ukrainalaisten parissa tehtävään työhön 20.000 € määräraha. Taloussuunnitelmavuosille 2025–2027 varataan hankkeeseen 130.000 € vuosittainen määräraha. Hankkeelle haetaan myös muuta rahoitusta monipuolisen toiminnan kehittämiseksi.

Seurakunnat osallistuvat hankkeen toimintaan huolehtimalla hanketoimijoiden matka- ja muista kuluista, kun nämä toimivat niiden alueella.

Keskeisimmät tavoitteet hankkeelle ovat vuoden 2022 sivistysvaliokunnan lausunnon mukaisesti kirkollinen opetus sekä opetus suomalaisesta yhteiskunnasta ja kirkon asemasta siinä. Tämä edellyttää hanketoimijoilta ymmärrystä siitä, mitä sotapakolaiset tarvitsevat ja millaisessa tilanteessa he ovat. Usein he tarvitsevat hengellisen opetuksen lisäksi paljon tukea ja tietoa arjen sujumiseksi. Hanketoimijoiden tehtäviin kuuluu normaalin ukrainalaisten pakolaisten parissa tehtävän työn lisäksi tietoisuuden lisääminen Suomen ortodoksisesta kirkosta sekä Suomeen pysyvästi asettuvien ortodoksien saattaminen kirkon, sen jumalanpalvelusten, opetuksen, diakonian sekä lapsi- ja nuorisotyön yhteyteen.

Palvelukeskuksella on osaamista sopimusten tekemisestä seurakuntien sekä järjestöjen kanssa, ja kirkollishallitus valvoo, että työ tehdään kirkolliskokouksen linjauksien mukaan. Hankkeen ensisijaisen toimijan pätevyytensä tulee olla soveltuva tutkinto, Ukrainan kirkollisen ja yhteiskunnallisen tilanteen tuntemus, Suomen ortodoksisen kirkon tuntemus ja riittävä kielitaito: suomi ja venäjä. Eduksi katsotaan lisäksi ukrainan ja englannin kielen taito.

Kirkollishallitus edellyttää, että hankkeessa Pohjois-Suomi ja Varsinais-Suomi saavat tarvitsemansa papilliset palvelut.

Kirkolliskokousaloite lähetetään sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi.

Perustelut:

Ukrainalaiset kuuluvat tilastojen mukaan Euroopan uskonnollisesti aktiivisimpiin kansoihin. Arviolta 70 % kansalaisista on ortodokseja. Ukrainalaisille uskonnon merkitys on suuri, ja moni sodan jaloista paennut on syvästi traumatisoitunut. Omalla kielellä, omassa kirkossa annettu sielunhoito osaltaan auttaa pakolaisia heidän henkisisissä kärsimyksissään. Heille yhteys kirkkoon on tärkeämpää kuin keskimäärin suomalaisille. Sodan pitkittyttyä yhä useampi Ukrainan pakolainen jää Suomeen, joten vuosi sitten aloitettua työtä on syytä jatkaa ja taata sen jatkuvuus seuraaviksi neljäksi vuodeksi, niin että uudet ortodoksit integroituvat seurakuntiemme ja pyhäkköyhteisöjemme aktiivisiksi jäseniksi.

Ukrainalaiset ortodoksit, jotka jäävät pysyvästi Suomeen, eivät välttämättä osaa itsenäisesti hakeutua kirkkomme jäseniksi. Näitä ihmisiä palvelemaan tarvitaan henkilö, joka osaa kertoa suomalaisen kirkollisen järjestelmän toiminnasta ja eduista. Jos he löytävät tiensä kirkkoomme, se kasvattaa kirkkomme väkilukua ja vahvistaa sen monikulttuurisuutta. Ukrainalaisille tulee mahdollisuus rekisteröityä kirkkomme jäseneksi siinä yhteydessä, kun heille myönnetään mahdollisuus rekisteröityä kotikuntaan. Vuoden 2023 aikana heitä on 48 000.

Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset asuvat eri puolilla Suomea eri kunnissa. Määrällisesti heitä on eniten Uudellamaalla. Osassa seurakunnistamme on kielellisiä valmiuksia ukrainalaisten pakolaisten kohtaamiseen kuten Kuopion ja Karjalan hiippakunnan seurakunnissa ja Helsingissä. Valtaosa pakolaisista puhuu äidinkielenään tai sen tasoisesti venäjää, joten se toimii myös kommunikointikielenä useissa tapauksissa.

Aloitteessa on tuotu hyvin esille tarve tarkastella ukrainalaisten parissa tehtävää työtä kokonaisvaltaisesti. Ehdotettu hankemalli mahdollistaa tämän tarkastelutavan sekä luo mahdollisuuden joustavampaan taloudelliseen suunnitteluun ja varainhankintaan.

Päätös:

Muutetun esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Marko Patronen ei osallistunut asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

73

Kirkolliskokousaloite ukrainan kielistä työtä tekevän papin sijoituspaikan siirtämisestä Pohjois-Suomeen

Esteellisyys: Marko Patronen

Taustaa:

Metropoliitta Elia on tehnyt kirkolliskokousaloitteen, jossa hän esittää, että ukrainalaisten parissa työskentelevän papin sijoituspaikka siirretään Pohjois-Suomeen Oulun hiippakuntaan ja tätä työtä varten varataan tarvittavat varat vuosille 2024–2027. **Liite 73.**

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokousaloite hylätään ja aloite lähetetään kirkolliskokouksen käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan.

Perustelut:

Aloitteessa on hyvin perusteltu ukrainankielisen papin paikan siirtäminen Pohjois-Suomen seurakuntaan. Ukrainankielinen pappi palvelisi tasapuolisemmin koko maata alueelliset erot huomioiden. Kartalta katsottuna juuri pohjoinen ja lounainen osa maata ovat tällä hetkellä vailla tarvittavaa kielitaitoa omaavaa pappia ja tämän muutoksen kautta pakolaisten hengelliset tarpeet tulisivat tasapuolisemmin huomioitua koko maassa. Tämä ei tarkoita, että ko. pappi toimisi vain ja ainoastaan edellä mainituilla alueilla, vaan hän palvelisi luonnollisesti myös muilla tarvittavilla alueilla lähinnä Helsingin hiippakunnassa. Tämä ns. jyvitys tehtäisiin yhteistyössä seurakuntien kanssa kaikki osapuolet huomioiden kuitenkin niin, että papin sijoituspaikka olisi Pohjois-Suomessa. Vaikka venäjää tai ukrainaa äidinkielenä puhuvia on huomattavasti enemmän esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, ei tässä yhteydessä voida katsoa vain heidän lukumääräänsä, vaan huolehtia siitä, että kaikille maassamme asuville pakolaisille taataan palvelut omalla kielellä lähialueella. Muutoin he ovat eriarvoisessa asemassa.

Aloite tulee kuitenkin hylätä erillisenä toimenä, koska aloitteessa esitetty toimenpide otetaan huomioon ukrainankielisen työn hanketta esittävän aloitteen valmistelun yhteydessä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Marko Patronen ei osallistunut asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

74

Kirkolliskokousaloite toimintaohjelmasta Suomeen paenneiden ukrainalaisten ortodoksien vaikuttavaksi ja pitkäjänteiseksi tukemiseksi

Taustaa:

Kirkolliskokousedustajat Ritva Bly, Elina Palola, pastori Aleksander Roszczenko ja Ulla Saarinen ovat tehneet kirkolliskokousaloitteen, jossa he esittävät, että kirkolliskokous päättää toimintaohjelman laatimisesta kehykseksi ja tueksi vaikuttavalle alueelliselle ja paikalliselle työlle ukrainalaisten sotapakolaisten auttamiseksi ortodoksisissa seurakunnissa. **Liite 74.**

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokousaloite hylätään ja aloite lähetetään kirkolliskokouksen käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan.

Perustelut:

Aloitteen tekijät esittävät aloitteensa perusteluissa toimintaohjelman tarvetta seuraavasti: Kun sota Ukrainassa on pitkittynyt, ja on ilmeistä, että suuri osa ukrainalaisista sotapakolaisista jää Suomeen varsin pitkäksi aikaa, on syytä selvittää ja pohtia kirkon pitkäjänteistä roolia ja vaikuttavaa toimintamallia auttamistyössä. Tässä olisi perusteltua edistää ja tukea alueellisia ja pyhäkkökohtaisia toimintamalleja kuuntelemalla ukrainalaisten sotapakolaisten toiveita ja tarpeita sekä ottamalla oppia jo tehdyn työn kokemuksista, vaikuttavuudesta ja haasteista.

Tueksi ja kehykseksi alueelliselle ja paikalliselle työlle tarvitaan pitkäjänteinen toimintaohjelma, jonka laatimisesta ja koordinoinnista voitaisiin neuvotella esimerkiksi Filantropia ry:n kanssa.

Aloitteessa perusteet ovat kestäviä, hyviä ja kannatettavia, mutta aloite tulee kuitenkin hylätä erillisenä toimenpiteenä, koska esitetty toimenpide otetaan huomioon ukrainankielisen työn hanketta esittävän aloitteen valmistelun yhteydessä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

75

Kirkolliskokousaloite määrärahasta monikulttuurisen työn projektille 2024–2026

Esteellisyys: Anna-Katriina Salmikangas

Taustaa:

Kirkolliskokousedustajat Anna-Katriina Salmikangas ja Jussi Kauhanen ovat tehneet aloitteen, jota ovat lähteneet tukemaan kirkkoherrat isä Kaarlo Saarento ja isä Bogdan Grosu. He esittävät aloitteessaan, että kirkolliskokous päättää rahoittaa keskusrahastosta Jyväskylän ja Saimaan ortodoksisissa seurakunnissa tehtävää maahanmuuttajatyötä ja varaa kirkon talousarvioon tähän tarvittavan 25.000 € vuotuisen määrärahan seurakuntien kolmivuotista monikulttuurisen työn yhteistyöprojektia varten vuosille 2024–2026. **Liite 75.**

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokousaloite hyväksytään ja kirkolliskokous päättää aloitteen mukaisesti rahoittaa keskusrahastosta Jyväskylän ja Saimaan ortodoksisissa seurakunnissa tehtävää maahanmuuttajatyötä ja varaa kirkon talousarvioon tähän tarvittavan 25.000 € vuotuisen määrärahan seurakuntien kolmivuotista monikulttuurisen työn yhteistyöprojektia varten vuosille 2024–2026.

Seurakunnat veloitetaan perustamaan yhteistyössä aloitteessa kuvattu projekti, perustamaan projektiryhmän, laatimaan projektille projektisuunnitelman ja raportoimaan vuosittain kirkollishallitukselle projektin etenemisestä. Lisäksi kirkollishallitus velvoittaa projektin tekemään yhteistyötä ukrainalaisten sotapakolaisten parissa mahdollisesti perustettavan hankkeen kanssa.

Kirkollishallitus lähettää aloitteen kirkolliskokouksen talousvaliokunnan käsiteltäväksi.

Perustelut:

Jyväskylän ja Saimaan seurakuntien jäsenistä noin kymmenen prosenttia puhuu äidinkielenään venäjää ja seurakuntien alueella on merkittävä määrä Ukrainan sotaa pakooneita ihmisiä. Molempien seurakuntien alueella voidaan puhua yhteensä tuhansista ihmisistä.

Jumalanpalvelukset, sielunhoito ja uskonnonopetus omalla kielellä ovat keskeisiä kirkon tehtäviä. Ukrainalaisten pakolaisten osalta edellä mainittujen asioiden tarjoaminen omalla kielellä edesauttaa heidän kotoutumistaan Suomeen ja kirkon yhteyteen saattamistaan.

Kirkon monikulttuurista työtä on rahoitettu keskusrahaston kautta aiemmin useammassa seurakunnassa. Joitakin vuosia sitten avustusta myönnettiin Lahden seudulle, josta käsin työtä tehtiin myös Kaakkois-Suomeen. Viimeisemmät neljä vuotta rahoitusta on saanut Kuopion ortodoksinen seurakunta. Kuopiossa tilanne venäjänkielisen työn osalta on parantunut, osin myös monikulttuurisen työn tukemisen ansiosta. Nyt on tarkoituksenmukaisinta suunnata tämä tuki Jyväskylän ja Saimaan seurakunnille. Seurakuntien esittämä projektimalli on varsin kustannustehokas tapa hoitaa monikulttuurista työtä kyseisten seurakuntien alueella. Esitettyä mallia voidaan näin ajatella eräänlaisena pilottina tämän tapaisten tehtävien hoitamiseksi.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Anna-Katriina Salmikangas ei osallistunut asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

76

Kirkolliskokousaloite yhteisestä ortodoksisesta pääsiäisestä

Taustaa:

Arkkimandriitta Mikael ja Irina Tchervinskij-Matsi esittävät kirkolliskokousaloitteessaan, että Suomen ortodoksinen kirkko siirtyy vuodesta 2024 alkaen yhteiseen pääsiäiseen ortodoksisen kirkkoperheen kanssa. Ekumeenisen Patriarkka Bartholomeoksen esimerkin mukaan synkronoidaan Suomen ortodoksisessa kirkossa pääsiäinen ja kaikki siihen liittyvä jumalanpalveluselämä paaston valmistusviikoilta aina kaikkien pyhien sunnuntaille asti, ortodoksisen maailman kanssa yhdessä vietettäviksi. **Liite 76.**

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hylätään ja kirkolliskokous lähettää aloitteen piispainkokouksen käsiteltäväksi.

Kirkollishallitus lähettää aloitteen kirkolliskokouksen lakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Perustelut:

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 20 §:n 1 momentin mukaan kirkolliskokous hoitaa lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta koskevia asioita sekä kirkon hengellisiä asioita 1 §:ssä säädettyissä rajoissa. Kirkkolain 1 §:n 1 momentin mukaan Suomen ortodoksinen kirkko perustuu Raamatun, perimätiedon, ortodoksisen kirkon dogmien, kanonien ja muiden kirkollisten sääntöjen varaan. Kirkkolain 26 §:n 2 momentin kohdan 7 mukaan piispainkokouksen tehtävänä on päättää niistä muista asioista, jotka kirkon kanonien sekä tämän lain ja kirkkojärjestyksen mukaan kuuluvat sen toimivaltaan. Pääsiäisen paikka on kanoninen kysymys ja se on tämän vuoksi käsiteltävä ja päätettävä piispainkokouksessa.

Päätös:

Esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

77

Kirkollishallituksen selvityspyyntö Helsingin seurakunnan hallinnon tilanteesta

Taustaa:

Helsingin ortodoksinen seurakunta on kirkkomme väkimääräisesti suurin seurakunta ja monella tapaa

ensiarvoisen tärkeä Suomen ortodoksisen kirkon toiminnalle. Kirkkomme seurakunnista Helsingin seurakunnalla on myös ylivoimaisesti eniten työntekijöitä ja näin myös määrällisesti suurin vastuu työntekijöidemme hyvinvoinnista. Helsingissä sijaitsee myös arkkipiispan istuin sekä kirkkomme pääpyhättö Uspenskin katedraali. Helsingin seurakunnalla on merkittävä rooli siinä, miten kutsuva ja kasvava koko kirkkomme on.

Kirkollishallitukselle on tullut hyvin erilaista tietoa Helsingin seurakunnan hallinnon tilanteesta. Eri lähteistä tulleet tiedot hallinnon toiminnasta ja toimintakyvystä ovat hyvin ristiriitaisia ja aiheuttavat näin ollen tarvetta selvittää asiaa tarkemmin kirkollishallituksessa. Kirkollishallituksessa on myös pantu huolestuneena merkille Helsingin seurakunnasta tehtyjen oikaisuvaatimusten yliedustus oikaisuvaatimusten lukumääriä tarkastellessa. Vuoden 2021 alusta tämän vuoden (2023) syyskuun alkuun tarkasteluna Helsingin seurakunnasta tulleiden oikaisuvaatimusten osuus on noin 76 prosenttia kaikista tehdyistä oikaisuvaatimuksista.

Keväällä 2023 kirkko toteutti jäsenistölleen kyselyn, jossa selvitettiin muun muassa kirkon julkisuuskuva. Vastauksia kyselyyn saimme 935. Merkittävä joukko vastanneista piti huolestuttavana Helsingin seurakunnan hallinnon tilannetta ja toimintaa. Tämä huoli toistui eri muodoissa 72 vastauksessa.

Esitys:

Arkkipiispa Leo Helsingin hiippakunnan piispana esittää, että Kirkollishallitus pyytää selvitystä Helsingin seurakunnalta seurakunnan hallinnon toiminnasta ja päätöksentekokyvystä. Selvitys tulee antaa normaalin hallintomenettelyn kautta siten, että seurakunnanneuvosto valmistele selvityksen seurakunnanvaltuuston hyväksyttäväksi. Selvitys tulee lähettää kirkollishallitukselle 8.11.2023 mennessä. Selvityksessä tulee käsitellä ainakin Helsingin seurakunnan hallinnon toimintakykyä, oikaisuvaatimusten suhteellisesti suurta määrää, hallinnon avoimuutta sekä seurakunnanneuvoston, valtuuston ja toimenhaltijoiden roolia seurakunnan hallinnossa. Jos selvityksessä ilmenee kehittämiskohteita, tulisi selvitykseen sisällyttää suunnitelma niiden toteuttamisesta.

Perustelut:

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 39 §:n mukaan hiippakunnan piispa on hiippakuntansa esipaimen, joka johtaa hiippakuntaa kirkon perinteen ja ortodoksisen kirkon muiden sääntöjen sekä tämän lain ja kirkkojärjestyksen mukaan. Piispan tehtävänä on ohjata ja valvoa hiippakuntansa seurakuntien, luostarien sekä papiston ja kanttorien toimintaa siten kuin kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädetään. Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (12.12.2006/174 v. 2007) 63 §:n kohdan 4 mukaan hiippakunnan piispan tehtävänä on edistää hyvää työyhteyttä seurakunnissa sekä tukea ja ohjata seurakuntien työntekijöitä heidän työssään. KJ 63:n kohdan 8 mukaan hiippakunnan piispan tehtävänä on edistää seurakuntien talouden, hallinnon ja yhteistyön tarkoituksenmukaista hoitamista sekä valvoa, että näissä toimissa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä.

Sujuva yhteistyö ja yhteisymmärrys menettelytavoista hallinnon toimijoiden kesken ovat seurakunnallisen hallinnon ja päätöksenteon kulmakiviä. Hyvä hallinto ja lakiin perustuva päätöksenteko, avoin toimintakulttuuri, selvät toimivaltarajat ja eri toimijoiden saumaton yhteistyö edistävät seurakunnallisen demokratian toteutumista.

Hallinnosta kantautuvien erilaisten ristiriitaisen tietojen, jäsenkyselyn tulosten sekä oikaisuvaatimusten suhteellisesti suuren määrän vuoksi arkkipiispa Leo on päättänyt pyytämään selvitystä Helsingin seurakunnan hallinnon toimivuudesta.

Hyvän hallinnon perusteista on säännökset perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa (434/2003). KL 93 §:n mukaan kirkon, seurakunnan ja luostarin viranomaisen menettelyyn sovelletaan kirkkolain lisäksi, mitä hallintolaissa säädetään.

Selvityspyynnön tekeminen katsotaan siten tarpeelliseksi myös kirkollishallitukselle hallintoviranomaisena kuuluvan valvonta- ja neuvontavelvollisuuden kannalta. Kirkollishallituksen työjärjestyksen 4 § kohdan 10 mukaan kirkollishallituksen kollegion istunnossa päätettäviä asioita ovat mm. yleisten ohjeiden ja määräysten antaminen. Selvityspyyntö on siten tarpeen myös mahdollisen kirkollishallituksen ohjeistamistarpeen selvittämiseksi.

Päätös:

Muutetun esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

78

Moniammatillisen kulttuuriperintötyöryhmän perustaminen

Taustaa:

Vuoden 2022 kirkolliskokouksessa käsiteltiin ehdotusta Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi vuosille 2023–2031. Kirkolliskokous päätti sivistysvaliokunnan mietinnön pohjalta, että sisältönsä kulttuuriperintöstrategia on onnistunut ja hyväksyttävissä. Sen toimeenpano edellyttää ehdotuksen mukaisen moniammatillisen työryhmän perustamista. Työryhmän on osana työtään arvioitava strategian eri toimenpiteiden toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset ja niiden jakaantuminen eri toimijoiden kesken sekä mietittävä toimeenpanon realistinen aikataulu. **Liite 78.**

Päätöksen perusteluissa kirkolliskokous linjaisi työryhmän sisältöä, tehtäviä ja aikataulua. Työryhmässä tarvitaan sekä talous-, kiinteistö ja seurakuntahallinnon että arkisto-, museo- ja kirjastoalan tuntemusta.

Esitys:

Työryhmään ehdotetaan asiantuntijoita seuraavasti: talouspäällikkö Henna Mynttinen, kiinteistöpäällikkö Matti Rouvinen, kirkon konservaattori Antti Narmala, tiedonhallinnan asiantuntija Sari Hirvonen, ma. museonjohtaja, intendentti Katariina Husso (Suomen ortodoksinen kirkkomuseo RIISA), kirjastonhoitaja Virva Suvitie (Valamon luostarin kirjasto) ja kirkkoherra, rovasti Timo Tynkkynen (Kaakkois-Suomen ortodoksinen seurakunta).

Perustelut:

Työryhmän jäsenet edustavat laajaa asiantuntijaosaamista, ja jokainen heistä toimii kirkossamme tai sitä lähellä olevassa organisaatiossa omalla erityisalallaan. Työryhmässä on mukana museoalan asiantuntemusta, tiedonhallinnan asiantuntija, sekä kirkon kiinteistöpäällikkö, joka tuntee kirkon kiinteistökannan kokonaisuuden. Talouden asiantuntijanäkemyksiä edustaa kirkon talouspäällikkö, ja kirjastoalan tuntemusta Valamon luostarin kirjastonhoitaja. Lisäksi kirkon esineistöön liittyvää osaamista työryhmälle antaa kirkon konservaattori. Kirkkoherra Timo Tynkkysellä on pitkä kokemus hengellisestä työstä sekä kokemusta kulttuurihistoriallisesti merkittävistä rakennuksista. Kaikki esitetyt henkilöt ovat antaneet suostumuksensa tehtävään.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

79

Oikaisuvaatimus Helsingin ortodoksisen seurakunnan seurakuntavaltuuston päätöksestä 11.5.2023, § 9

Taustaa:

Elise Tamminen, Anatoli Lappalainen, Markku Pelkonen, Erja Wessman ja Riitta Ranttilä ovat tehneet oikaisuvaatimuksen Helsingin ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston päätöksestä 11.5.2023 § 9. **Liite 79 a.**

Oikaisuvaatimus:

Oikaisuvaatimuksen tekijät vaativat, että seurakunnanvaltuuston vaalialueita koskeva päätös on kumottava hyvän hallintotavan, yhdenvertaisuusperiaatteen ja seurakunnanvaltuuston aiemmin hyväksymän seurakuntien yhdistymisestä tehdyn yhdistymissopimuksen ja siinä yhteisesti hyväksytyjen periaatteiden ja linjausten vastaisena.

Seurakunnan vaalialueita ja valtuutettujen paikkoja ei tule muuttaa, vaan vaaleissa olisi noudatettava vaalilautakunnan ja seurakunnanneuvoston ehdottamaa seurakunnanvaltuuston nykyistä yhdistyneelle seurakunnalle piispan säätämää vaalijakoa ja valittavien valtuutettujen määrää. Päätös ei myöskään noudata kirkollishallituksen seurakunnanvaltuuston vaaleista annettua ohjetta. Perustelut käyvät selville liitteenä olevasta oikaisuvaatimuksesta.

Seurakunnan lausunto:

Seurakunnanneuvosto yhtyy lausunnossaan 15.6.2023 oikaisuvaatimuksen tekijöiden vaatimukseen ja toteaa vaalilautakunnan yksimielisen esityksen olleen neuvoston esityksen 20.4.2023 § 10 taustalla.

Liite 79 b.

Oikaisuvaatimuksen tekijöiden vastine:

Oikaisuvaatimuksen tekijät ovat vastineessaan 7.9.2023 uudistaneet kaiken asiassa aiemmin lausumansa ja katsovat lisäksi, että valtuuston päätös on myös kirkkolain 57 §:n perusteella lain vastainen. **Liite 79 c.**

Valtuuston puheenjohtajan Jefim Brodkinin selonteko:

Helsingin ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston puheenjohtaja Jefim Brodkin on 8.8.2023 toimittanut kirkollishallitukselle selonteon oikaisuvaatimuksen johdosta. **Liite 79 d.**

Helsingin, Hämeenlinnan ja Lahden ortodoksisten seurakuntien välinen yhdistymissopimus

Helsingin, Hämeenlinnan ja Lahden ortodoksisten seurakunnat ovat 26.8.2019 allekirjoittaneet seurakuntien yhdistymistä tarkoittavan sopimuksen. **Liite 79 e.**

Yhdistymissopimuksen kohdan 3 Sulautumisen muoto ja toteuttaminen mukaan yhdistyvät seurakunnat muodostavat yhden seurakunnan, jossa on 4 toiminta-alueita: Helsinki, Itäinen, Läntinen ja Pohjoinen toiminta-alue. Uudessa seurakunnassa Pohjoisen toiminta-alueen muodostavat Hämeenlinnan ja Lahden toimintakeskukset. Toiminta-alueen ja toimintakeskuksen toimivaltasuhteet määritellään seurakunnan johtosäännössä.

Siirtymävaihe

Yhdistymissopimuksen kohdan 3 Sulautumisen muoto ja toteuttaminen mukaan yhdistyvät seurakunnat muodostavat yhden seurakunnan, jossa siirtymävaiheessa uuden seurakunnan valtuustossa on Hämeenlinnasta 9, Lahdesta 12 ja Helsingistä 21 jäsentä. Edelleen sopimuskohdan mukaan uuden seurakunnan valtuusto päättää siirtymävaiheen aikana alueiden edustuksen jyvittämisestä.

Sittemmin hiippakunnan piispa on päätöksellään vahvistanut 1.1.2021 alkaen valtuuston paikkajaoksi yhteensä 21 paikasta 2 paikkaa Lahden alueen edustajille ja 2 paikkaa Hämeenlinnan alueen edustajille. Oikaisuvaatimuksen tekijät pitävät tätä lainvoimaista piispan päätöstä ensimmäisenä vaalialuejakona 1.1.2020 alkaen yhdistyneessä seurakunnassa. Yhdistymissopimuksen tarkoittaman siirtymävaiheen on siten oikaisuvaatimuksen tekijöiden mukaan katsottava päättyneen vuoden 2020 lopussa. Seurakunnanneuvosto yhtyy lausunnossaan tähän näkemykseen.

Valtuuston pöytäkirjasta 11.5.2023 puolestaan ilmenee, että yhdistymissopimuksen tarkoittaman siirtymävaiheen katsotaan valtuuston kokouksessa läsnäolleen enemmistön näkemyksen mukaan päättyvän vuoden 2023 lopussa kulumassa olevan valtuustokauden päättyessä. **Liite 79 f.**

Oikeudellinen arviointi:

Seurakunnanvaltuuston toimivalta asiassa

Kirkkolain 54 §:n 2 momentin mukaan seurakunnanvaltuusto voi jakaa seurakunnan useampaan vaalialueeseen siten, että seurakunnan eri alueet tulevat suhteellisesti edustetuiksi. Jos seurakunnan jäsenmäärä on yli 5 000, seurakunta on jaettava vaalialueisiin. Kirkkolaki tai kirkkojärjestys eivät tarkemmin määrittele vaalialueiden jakamisen periaatteita tai vaalialueiden kokoa.

Kirkollishallituksen antama seurakunnanvaltuuston vaaliohje Liite 79 g.

Kirkollishallituksen palvelukeskuksen vaaliohjeessa 2023 ei oteta kantaa seurakuntien yhdistymisten mahdolliseen vaikutukseen vaalialueisiin tai vaalialueilta valittavien valtuutettujen lukumäärään. Ohje ei siten myöskään sulje pois mahdollisuutta, että seurakuntaa voi päätöksenteossa sitoa kirkkolain ja -järjestyksen ohella yhdistymissopimus tai sen yksittäinen määräys sopimusoikeudellisesti velvoittavana määräyksenä.

Yhdistymissopimuksen oikeudellinen sitovuus

Saadun selvityksen mukaan Helsingin ortodoksisen seurakunnan toiminnassa noudatetaan toimintakeskusmallia, minkä johdosta 1.1.2020 toimintansa aloittaneeseen yhdistettyyn Helsingin ortodoksisen seurakuntaan ei ole muodostettu kappeliseurakuntia. Yhdistymissopimuksen kohdassa 7 Toimintakeskukset todetaan, että ”Hämeenlinnan ja Lahden ortodoksiset seurakunnat yhdistyvät uuteen seurakuntaan omina toimintakeskuksinaan, jotka muodostavat uuden seurakunnan Pohjoisen toiminta-alueen. Toimintakeskusmallia uudistetaan ja kehitetään jatkossa saatavien kokemusten pohjalta.”

Ainakin edellä olevalla yhdistymissopimuksen määräyksellä on katsottava olevan myös kaikkia yhdistymissopimuksen osapuolia sitovaa sopimusoikeudellista merkitystä. Tätä seikkaa ei siten voi jättää huomiotta päätettäessä tulevan valtuuston vaalialueista ja paikkajaosta.

Luottamuksensuojan syntyminen

Luottamuksensuojasta on säännös hallintolain 6 §:ssä. Lainkohdan mukaan viranomaisten toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Mäenpään mukaan (Mäenpää, Hallinto-oikeus, Helsinki 2023, s. 172–173) luottamuksensuojan saamisen edellytyksenä on ensinnäkin, että henkilölle on syntynyt oikeutettuja odotuksia ennen viranomaisen uusia toimia. Toiseksi edellytetään, että oikeutetut odotukset ovat lainmukaisia. Kolmantena edellytyksenä on asianosaisen vilpittömän mieli.

Oikaisuvaatimuksen tekijöille voidaan seurakunnan jäseninä katsoa esitetyn selvityksen perusteella syntyneen oikeutettuja odotuksia ennen seurakunnanvaltuuston 11.5.2023 tekemää päätöstä vaalialuejaosta. Nämä odotukset vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan ovat myös lainmukaisia huolimatta yhdistymissopimuksen ja muun asiassa saadun selvityksen siirtymäajan kestoja koskevasta tulkinnanvaraisuudesta. Myöskään olosuhteet Helsingin ortodoksisen seurakunnan pohjoisilla alueilla eivät ole vuoden 2021 jälkeen siinä määrin muuttuneet, että vaalialuejakoa olisi sen vuoksi ollut perusteltua muuttaa. Esitetyn selvityksen perusteella oikaisuvaatimuksen tekijät ovat myös olleet vilpittömässä mielessä.

Seurakunnanvaltuuston päätöstä 11.5.2023 on siten pidettävä hallintolain 6 §:n vastaisena ja valtuuston näin päätöstä tehdessään ylittäneen toimivaltansa.

Esitys:

Helsingin ortodoksisen seurakunnan valtuuston päätös 11.5.2023 kumotaan ja asia palautetaan valtuuston käsittelyyn.

Perustelut:

Esitetyn selvityksen perusteella oikaisuvaatimuksen tekijöille on syntynyt oikeutettuja odotuksia vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan ennen seurakunnanvaltuuston 11.5.2023 tekemää päätöstä vaalialuejaosta. Nämä odotukset vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan ovat myös lainmukaisia huolimatta yhdistymissopimuksen siirtymäajan kestoja koskevasta tulkinnanvaraisuudesta. Myöskään olosuhteiden Helsingin ortodoksisen seurakunnan pohjoisilla alueilla ei ole osoitettu muuttuneen vuoden 2021 jälkeen siinä määrin, että vaalialuejakoa olisi sen vuoksi ollut perusteltua muuttaa. Esitetyn selvityksen perusteella oikaisuvaatimuksen tekijät ovat myös olleet vilpittömässä mielessä.

Seurakunnanvaltuuston päätöstä 11.5.2023 on siten pidettävä hallintolain 6 §:n vastaisena ja valtuuston on näin ollen päätöstä tehdessään katsottava ylittäneen toimivaltansa.

Valtuuston päätöksestä ei myöskään käy selville, onko se tai millä tavoin se on päätöksenteossaan arvioinut päätöstään suhteessa 26.8.2019 allekirjoitetun yhdistymissopimuksen määräyksiin. Päätöstä on tältä osin pidettävä myös kirkkolain 57 §:n vastaisena.

Muutos perusteluihin:

KL 54 §:n esitöiden mukaan (HE 59/2006 vp, s. 54) mukaan seurakunnanvaltuusto voi jakaa seurakunnan useampaan vaalialueeseen siten, että seurakunnan eri alueet tulevat valtuustossa suhteellisesti edustetuiksi. Jotta suhteellinen edustus toteutuisi, vaalialuejaossa tulee ottaa huomioon seurakunnan jäsenien jakautuminen vaalialueiden kesken niin, että muodostettavat vaalialueet edustavat riittävää jäsenmäärää. Tämän on katsottava tarkoittavan sitä, että seurakunnanvaltuuston tulee vaalialuejaosta päättäessään ottaa huomioon myös vaalialueilla asuva seurakunnan jäsenten määrä.

Seurakunnanvaltuuston päätöksen on siten katsottava olevan ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 54 §:n vastainen.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perusoikeuksien käytännön toteutumisen. Seurakunnan eri alueiden jäseniä tulee tällä perusteella kohdella perustuslain edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti myös seurakuntavaalien vaalialueita muodostettaessa.

Esitetyn selvityksen perusteella liitetyillä alueilla asuville seurakuntalaisille on myös syntynyt oikeutettuja odotuksia vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan ennen seurakunnanvaltuuston 11.5.2023 tekemää päätöstä vaalialuejaosta. Nämä odotukset vaalialuejaon pysyttämistä ennallaan ovat myös lainmukaisia

huolimatta yhdistymissopimuksen siirtymäajan kestoja koskevasta tulkinnanvaraisuudesta. Myöskään olosuhteiden Helsingin ortodoksisen seurakunnan pohjoisilla alueilla ei ole osoitettu muuttuneen vuoden 2021 jälkeen siinä määrin, että vaalialuejakoa olisi sen vuoksi ollut perusteltua muuttaa. Esitetyn selvityksen perusteella oikaisuvaatimuksen tekijät ovat myös olleet vilpittömässä mielessä.

Seurakunnanvaltuuston päätöstä 11.5.2023 on siten pidettävä hallintolain 6 §:n vastaisena ja valtuuston on näin ollen päätöstä tehdessään katsottava ylittäneen toimivaltansa.

Valtuuston päätöksestä ei myöskään käy selville, onko se tai millä tavoin se on päätöksenteossaan arvioinut päätöstään suhteessa 26.8.2019 allekirjoitetun yhdistymissopimuksen määräyksiin. Päätöstä on tältä osin pidettävä myös kirkkolain 57 §:n vastaisena.

Päätös:

Esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että asiakohta 79 päätöksineen tarkastettiin heti käsittelyyn. Pöytäkirjan asiatarkastajana toimivat nunna Elisabet ja metropoliitta Arseni.

Pöytäkirjan tarkastajat

80

Esitys:

Pöytäkirjan tarkastavat nunna Elisabet ja metropoliitta Arseni.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Tiedoksi

81

- a) Helsingin hallinto-oikeuden päätös 4772/2023, 30.8.2023 Kirkollisvalitukset
- b) Lausunto lausuntopyyntöön sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen pandemiavalmiussuunnitelman luonnoksesta
- c) Lausunto luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi valtion rahoituksesta evankelisuterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n muuttamisesta ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Muutettu esitys:

Lisätään kohta

- d)Kirkon keskushallinnossa on IT-toimintojen osalta käynnistetty muutosneuvottelut.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Aika ja paikka alussa mainitut

Puheenjohtaja

Leo

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Pöytäkirjan tarkastajat

nunna Elisabet

metropoliitta Arseni

Kirkollishallituksen istunnon sihteeri

Jouni Heino

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Kirkollishallituksen istunnon 20.9.2023 pöytäkirja on tarkastettu 5.10.2023 ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi.

Pöytäkirja on lisätty kirkon internetsivuille 5.10.2023 ja määräaika oikaisuvaatimukselle ja valitukselle lasketaan edellä mainitusta päivämäärästä.